

احساس امنیت و ناامنی از منظر اجتماعی و فرهنگی

گزارش «احساس امنیت و ناامنی از منظر اجتماعی و فرهنگی؛ نگرشی فرهنگی به بحران مسمومیت دختران در مدارس» در اسفند ۱۴۰۱ منتشر شده است.

بحران رسانه‌ای شده مسمومیت دختران در مدارس ایران در اسفندماه ۱۴۰۱ به اوج خود رسید؛ از ۳ ماه پیش که مسئله مسمومیت دختران در مدارس قم به رسانه‌ها راه یافت، ماجرا علی‌رغم سکوت اولیه مراجع رسمی، در میان مردم به موضوع بحث‌های روزمره تبدیل شد. افزایش تصاعدی گزارش‌های رسانه‌ای از مسمومیت‌هایی که حالا دیگر در فضای مجازی با عنوان «مسمومیت سریالی دختران» طرح می‌شد، مسئله را تبدیل به دغدغه‌ای فراگیر برای والدین و دانش‌آموزان کرد و در نهایت با بیان رسمی حاکمیتی، مسئله رسماً به‌عنوان مشکلی امنیتی تلقی و اعلام شد. هرچند ورود حکیمانه مقام معظم رهبری به مسئله و اعلام موضع صریح نظام درباره این بحران و تعبیر از آن به‌عنوان جنایت، خاصیت تسکینی برای افکار عمومی ملتهب داشت؛ اما در این میان نیازی جدی برای توجه به ابعاد فرهنگی و ارتباطاتی مسئله احساس می‌شد. شاید اصلی‌ترین اتفاقی که در بُعد ادراکی و شناختی رخ نموده، مسئله هراس جمعی و احساس عمومی شده ناامنی و تسری اجتماعی آن است. براساس داده‌های موجود، بخش قابل‌اعتنایی از جامعه در پی این حوادث احساس ناامنی کرده‌اند. گزارش حاضر در تلاش است تا ضمن تکیه بر ابعاد فرهنگی و اجتماعی امنیت، ضمن مطالعه مردم‌شناختی ابعادی از بحران مسمومیت دختران، با تکیه بر مرور آماری، مسئله ناامنی و امنیت را از دریچه فرهنگی مورد‌مذاقه قرار دهد و به سرفصل‌های سیاستی در این راستا برسد. رویکرد اصلی این گزارش، احساس ناامنی در نتیجه بی‌اعتمادی نهادی است که به گواه آمار طی چند سال گذشته رشد یافته است. ابتدا چارچوب تحلیلی ارائه شده که در آن، امنیت و احساس امنیت از مقوله‌ای صرفاً فیزیکی به مقوله‌ای فرهنگی و اجتماعی گسترش یافته است. دو متغیر اصلی چارچوب تحلیلی گزارش حاضر، اعتماد نهادی و احساس امنیت است. سپس روند اعتماد نهادی در ایران طی سال‌های گذشته ارائه شده و در سایه همین روند اعتماد نهادی است که می‌توان نحوه مواجهه مردم با بحران مسمومیت دختران را درک کرد. بنابراین در بخش بعدی گزارش، نحوه مواجهه مردم با بحران در یک مطالعه موردی بررسی و در نهایت نکات سیاستی مسئله از منظر فرهنگ و ارتباطات بیان شده است.